

Предплата
ПЛАТНА В ЧЕРНІВЦЯХ
 виносить:
 на цілий рік 5 зр. — кр.
 " пів року 2 " 50 "
 " чверть року 1 " 25 "
 для заграниці 5 рублів або
 12 франків
 Поодинокі числа по 12 кр.
 в книгарні Г. Пардінського
 в Чернівцях, ринок ч. 10 і
 в бюрі газет Л. Горовіца,
 ул. головна ч. 17.

БУКОВИНА.

Виходить що тижня в п'ятницю.

Редакция і Адміністрація „Буковини“ находить ся в Чернівцях (улиця Петровича, ч. 2.), куда в сї дописи адресувати належить. — Бюро редакції отворене щодня від 6.—8. години вечером.
 Оповіденія і прилоги обчислюють ся по найдешевших цінах.

Ч. 16.

Чернівці, дня 17-го (лат. 29-го цвітня) 1892.

Рочник VIII.

Президентура буковинського крайового правительства.

Віденські, а за ними і тутешні часописи рознесли послідними днями поголоску, що теперішній буковинський крайовий президент г-р. Паче має уступити, і що на управителя буковинського крайового уряду призначено шефа секційного в міністерстві справ внутренніх бр. Пляншарта.

О скільки сї поголоски мають певну підставу, сего годї сказати; після новітньої телеграфічної вісти, яку получив з Відня тутешній орган німецьких лібералів »Bukowiner Nachrichten«, не запало ще до тепер в сій справі рішене компетентних сфер, а противно мають всі дотеперішні поголоски спочивати виключно на вілних газетирських комбінаціях.

Розуміє ся се само собою, що „славно“ звістна в нашім краю румунізаторська кліка, котра в безграничній своїй самолюбній бутї піднесла бунт проти г-р. Пачого, рада би позбутися як найскорше сего президента краю, що не пішов в слїди бр. Алезанього та не став бездушною лялькою для дуже шкідливої забави неситих панків-румунізаторів, а противно старав ся по зможі совістно сповняти обовязки свого преважного високого уряду, старав ся совістно сповняти тяжкі обовязки, які кожний крайовий президент перебирає взглядом краю і держави.

Се мусить признати кожний умний, чесний і совістний чоловік, що мав спосібність, стикати ся з г-р. Паче, що мав спосібність пізнати его поступові погляди, его безграничну щирість, его

взірцеву щирість, его горячий порив до всего, що справедливе і шляхотне.

Вірний поступовий і до австрійської конституційної управи прийнятїй засадї: „рівне право для всіх“ — старав ся г-р. Паче, о скільки на се дозволювали теперішні політичні і суспільні обставини, викопувати сю засаду і при крайовій управі на Буковині; а яко на скрізь справедливий і чесний муж, жадав він чесного і справедливого поступовани і від тих, що заняли в нашім краю визначні і впливові місця. Та власне се не сподобало ся тим нашим оліґархам, бо побачили вони, що справедливе правління г-р. Пачого загрожує їх неситїй самоволї, та зможе укоротити їх бездушне дике пановане.

Поспнали ся для того клевети і жалоби до центрального правительства, а г-р. Гогенварт, до котрого клубу в державній радї належать і наші румунізатори, дав ся їм надутти, і цілком несвідомий наших крайових обставин став оборонювати перед центральним правительством наших румунізаторів-оліґархів і їх дотеперішні для нашого краю дуже нещасні і шкідливі порядки.

Все загарбали сї оліґархи, що числять в краю ледви кілька родин, в свої руки; занували вони і в соймї, і в крайовім видїї, і в крайовій шкільній радї, і в тутешній консисторії; всюда воює їх протекція, всіх тисне їх несита рука, а в краю панує тьма і нужда.

А центральне правительство в звістній своїй перішности піддержує на велику шкоду краю і держави сї нещасні порядки тої кліки, піддержує несправдливе пановані самоволї тої кліки, якої не міг стерпіти совістний крайови, держави і ко-

ронї щиро преданий крайовий президент г-р. Паче. Не був і не є г-р. Паче дволичним, та може тільки в тім лежить ціла его вина.

Під такими сумними обставинами тяжко г-р. Пачому позістати на дотеперішнім становиску.

На кожний спосіб ми о сїм свята переконані, що дальша господарка дотеперішних оліґархів на Буковині вже неможлива; бо більшість краю недасть ся вже запрячи в панське ярмо, і не перестане протестувати проти самолюбної самоволї непрошених опікунів; а центральне правительство, що має преважний обовязок, старати ся о природний справедливий мирний розвій поодиноких країв і народів, не зможе довше маловажати сих справедливих протестів більшости нашого краю, противно мусить як найскорше запровадити в наш м краю всіма пожаданий лад, а керму крайового правительства полишити в руках справедливого, самостійного, свѣтлого, енергичного і на скрізь чесного мужа, що скоро і вірно потрафить пізнати всі обставини, пізнати вартість поодиноких людей, що випосажений одже такими прикметами ума і серця, якими визначає ся дотеперішній президент г-р. Паче.

Сего вимагає повага самого крайового уряду, сего вимагає загальне добро нашого краю і держави.

Перегляд політичний.

В вівторок, дня 26-го цвітня отворено-нову сесію ради державної. На порядок денний прийде вже на однім з найблизших засідань проект віденських комунікацій. Явну опозицію

3 Черниговщини.

(Листи до Редактора).

I.

Бажаєте Ви, шановний п. Редакторе, щоб я списав Вам економічний побит Черниговщини. Мене й самого кілька разів брала про се думка, та як задам ся я гадаю про сю річ, то й додумаю ся до того, що не можливе се діло! Списати самого економічного побиту, не займаючи ничих сторін житя, не можна: самі добре пам'ятає, нехай здорові будете! що такий, чи инчий економічний побит єсть добутки, так сказати, уся сума усіх сторін духового, морального, соціального, політичного і взагалі культурного житя громадського. Економічний побит, найпаче побит мужика, се то зеркало, де побачите усе жите не тільки країни, але й цілої держави.

Виходить воно на те, що, пишучи про економічний побит, треба списати і освіту і культуру і все те инче, що має чи добродійний, чи лиходійний вплив на жите матеріальне. Та списуючи се все, треба показати й те: як воно стосуєт ся до законів економічних, не кажу вже вироблених теоретично наукою, а хоч до тих, які правлять житем народів західної Европи.

Як бачите, добродію! робота се велика велика; її стало-б на кілька томів. Отже, коли-б у мене стало про неї спроможности і часу, так на першому ступню не стало-б потрібного матеріалу. Де-ж его взяти? Правда, є в нас 15 чи

що томів роботи земських статистиків, але користувати ся з неї або зовсім не можна, або превельми трудно.

Земську статистику списували не в один час, трохи чи не десять літ тягли її, а десять літ не малий час! і дати, які списано на пр. в Борзеньському повіті, не могли не переіменити ся за десять років, доки списали на пр. повіт Стародубський, або що. Далі: статистику ту проважено під рукою не одного компетентного керманіча і, головна річ, не про одну туж саму мету і що єсть важнійше не по одній системі. Черев се повіти, обписані п. Русовом (здаєт ся се була перша робота), вельми кульгають і на систему і навіть на певність. Система в роботах п. Штнєвича вже вдатнійша, хоча й там не завжди виводи автора відповідні датам. Можна ще богацько вказати ничих сторін, що не дають живяти роботу земських статистиків яко матеріал певний, і часом аж жалє бере за ті гроші, що пішли з земської скрині на оту статистику! Грошій пішла сила, і на ті гроші можна-б було справити геть ліпший опис губерній. Та звістно не можна за се дуже винувати земство: воно робило як уміло; вина его тільки в тому, що воно з самого початку не ступило на певну стежку, не визначило собі того погляду, який повинен був кермовати роботою, тієї ідеї, яку треба було взяти на підвалини і тоді знайти тамущого керманіча-статистика з освітою, спеціяліста, а не дилетанта. Під кінець ся по-

милка трохи почала була брати гору, та було за пізно!..

Та нехай би роботи земських статистиків і стали мені великою прислугою, так все-ж таки приватній людині певний матеріал, у нас трохи чи й можна. От на пр. я кілька років бідкав ся, щоб добути матеріал про розмежовання; хотів списати, який воно вплив зробить на економічний побит дрібних власників; і хоч як я панькав ся, хоч до кого тільки не заходив, хто тільки не обіцяв ся, а таки не дали, тай годї! Або от і тепер не можна розжати ся на матеріал про руїну заповідяну крестіанам отим банком крестіанським. „Е, кажуть мені, на се справоздання банка, от з его й користуйте ся!“

Коли-ж те справоздання не вистачає матеріалу про мої потреби..

Нарешті треба сказати, що на мою думку продуктивна організація взагалі в нашій Україні, як і взагалі в Росії, вельми відрізняєт ся від західно-європейської; більш вона, коли хочете, ріжностайна! Я відважу ся сказати, що у нас нема ще такого певного устрою, навіть завязі економічної, щоб можна було уважати її за суцільно-преважну! Навіть ті урядові керманічі, що бажають правити до того, чи ничого устрою економічного, не тямлять „на яку ступити“, однією рукою підпирають велику власність, другою надають допомоги дрібній власности і ку-

проти сего проекту будуть мабуть вестн Молодо-Чехи, бо се заповів знаний антисеміт Бжесновський, котрий жадав подібного предложення для Праги. Найголовніші предложення в справі зміни валюти будуть внесені вже з початком місяця мая. Зміну статутів австро-угорського банку, потрібну для управління валюти, вже переведено.

»Wnr. Ztg.« оновістила 23-го цвѣгня розпоряджене про утворене повітового суду в Векельсдорфі в Чехах. Се утворене є одною з точок чешко-німецької угоди, то-ж правительство дає сим пізнати, що готово адміністративною дорогою виповнити точки угоди.

У Відні відбула ся послѣдними днями конференція між угорським міністром судівництва Сіядієм а австрійським міністром судівництва Гр. Шенборном в справі реформи військового кариного закона і заведення нового закона конзулярного.

З Берліна доносять, що король італійський приїде з женою в перших днях червня до Потсдаму, щоби віддати візиту цїсареві німецькому за его візиту в М. ній. Правительство німецьке має небагом предложити парламентови внесенне що до устроєня всесвѣтної вистави в Берліні.

Помирнене між Росією а Німеччиною мабуть буде дійсно переведене, як се зазначають і „Віржевыи Вѣдомости.“ Тепер не підпадає вже ніякому сумнівови, що державні відносини між Росією а Німеччиною дійшли в нову стадію, котра в дипломатичній бесїді називає ся „загодженем експанзії“. Хочь поки що відносини між обома сусїдними народами поліпшили ся лише в крузі маючим звязь з міжнародною етикетю, яка уживає ся в дипломатичних зносинах, то прецінь з огляду на те, що в обох державах має головну перевагу правліне осіб, можна надїятися, що згадане „загоджене експанзії“ розтягне ся також і на інші справи, маючі близшу звязь з народним житєм.

Внутрішнє положенє Росії париский дневник »Matin« описує в дуже чорних красках та зашевняє, що в повітах, діткених голодом населене не лише зруйноване, але і морально зіпсуте. Злочини проти права власности суть там скорше правилом, як винятком і намножило ся їх без міри. Рабунки збіжжєвих маґазинів як публичних так і приватних підймають там цілою громадою, і при тїм доходять нерас до убійства. Урядників в многих місцях, де они хотїли інтервенювати в сих случаях, прогнано силою.

Францускі дневники подали вість, що німецьке правительство задумало перевести реорґанізацію німецької армії, і число войска збільшити та що правительство

небагом в тїй справі предложить парламентови відповідний проект. »Nord. Allg. Ztg.« заявила на ті вісти, що в військових кружках безперестанно радять над тим, як визискати зрїсть німецького населєня для оборони Німеччини, але з того не скоро новстане готовий проект військовий.

У Франції дуже владували ся італійською кризою міністерською та французькі дневники добачають причину лихого положєня фінансового Італії в єї політиці заграничній і в потрібнім союзї. Француска праса обіцює Італії поміч зї сторони французьких капіталів, если тільки в Парижі дістануть забезпечене, що гроші вислані за гори Альпи не будуть з-ужитковані на закупню нових пушок.

В Константинополі напевно надїють ся приїзду чорногорського князя Николая на двір султанський. Разом з батьком приїде до Константинополя також чорногорський наслідник престолу Данило і то по дорозї до Петербурга, де мають проект звінчати его з одною дамою царського двору.

В Америці повстала в сих днях нова независима держава під іменем Трансатлантична ренублика. Се є давня провінція бразилійського цїсарства Мато Гроссо, котра лежить в самїй серединї Бразилії і від Параґваю, Болївії, Амазонії та Гранд-Пара відділяють єї провінції Гоїц, Сайо Павльо і Парана.

З Софії доносять, що в Рунцуку найдено динамітові бомби, котрі, як викрило слідство, були призначені на атентати проти султана і против ки. Фердинанда та міністрів болгарських.

Д о п и с и.

Вашківці, 10/22. с. м. 1892.

Читателям „Буковини“ відомі заходи владки Мораря і консисторії при недавних виборах до сойму буковинського, аби переперти волоских кандидатів і в руських повітах і тим силоміцю утримати нарід руський і на дальше під неперошеним опікунством волоских дїдичів, а через них себе утримати на верху неприроднім; звістї і заходи команданта буковинських Москвофілів Купчанка, що раз у раз засипав села бук. своїми баламутними манїфєстами, і що лиш лишило ся ему в памяти з уличних слів з Бергомїтки, все то зібрав він приліжно на Русинів-патріотів, котрі не стоять на услугах „благотворительного“ комітету.

Тепер же, з нагоди свѣт великодич, надруковали оба єї приятелі наші „Послання“ до народу руського, в котрих майже однако і майже тими самими словами і арґументами воюють

проти Русинів-патріотів і хотїли би, аби сих послїдних на землі вже не було, аби їх одним словом земля съята загладила и запропастила. Из сих двох посланій ясно виходить, що румунізатори і Москвофіли, хоть їх ціли зовсім противні, хоть хлїбодавці румунізаторів в Букарешті а Москвофілів в Петербурзі, однаки вороги народу нашого, і від них нема чого надїятися доброго для розвою народу нашого.

По словам обох сих ренєґатів Русини-патріоти се нігілісти і зайди, котрі висьмівають православну віру, обряд, духовенство, мову руску і письмо стародавнє.

Вез жадних фактів, на вітер, говорить ся таке, аби баламутити наш темний і нещасний нарід, лиш би себе утримати на верху і свої грїхи прикрити.

Межи Русинами-народовцями є багато православних Русинів і свѣщенників, але що вони не є ренєґатами, то владика і Купчанко називає їх зайдами і нігілістами, що висьмівають віру, обряд і духовенство; але сам владика, котрий публично називає щирих свѣщенників, що йшли разом з „Рускою Радою“ — Юдамп-Іскаріотами, котрі продали Христа за 30 срібняків, чи-ж не висьміває і не понижає він духовенство православне? Та ему можна, бо він владика і має за собою ще на сей раз 14 послів-Волохів і любого Василька!

За письмо і мову руску очевидно нема що говорити з такими „Русинами“ як Морарю і Купчанку, бо перший з них ще не научив ся по руски говорити, читати і писати, а другий ачеї же за гроші московскі не признаєть самостійности руської мови і поступу в письмі.

Владика Морар в згаданім „послання“ вже майже не займає ся релїґією і церквою, а самими лиш виборами та виборами. Він під небеса підносить тих 300 свѣщенників, що стали сьміло за волоскими кандидатами, а особливо хвалить він тих руських панотїв-ренєґатів, що виступали проти руських кандидатів і голосували за їх контр-кандидатами, хоть вони належали до римско-католицької церкви, але зобовязали ся в соймі вступити до волоського клубу. . . .

Сї „Послання“ най нашово пригадують Русинам, що вороги їх не сплять, а зайло чатують на права нашого народу, щоби збогатити ся его долею. Сї „Послання“ най пригадують нам, що бисьмо крїпко держали ся нашого народу і просвѣщали его, щоби сьмо плекали приліжно нашу рідну мову і літературу і всюда виступали сьміло в оборонї прав нашого народу, а особливо щоби сьмо як найшвидше постарали ся о подїл дієспєції нашої. дене було би таких ворогів народу руського як Морарю, котрий каже: „Ньвѣлѣсты подь всякими формами подконують фундамента церкви и красивї уставы и стараются подди языка роздвоити корен-

турі на боротьбу її з першою — виходить часом тільки руїна спільна.

Але нема на що вдавати ся тут в теорії. Я хочу тільки сказати, що не спроможен я, та ледві чи й другий хто спроможить ся вволити Вашу волю, списавши економічний побит Черниговщини так, як я розумію се діло.

А от коли хочете, подам Вам кілька коротеньких звісток, беручи їх з певних жерел і вказуючи бігцем головним чином на економічний бік побиту нашого.

II.

Черниговщина наша країна велика, обшир її займає 4796 тисячів десятин. З сїєї землі під гаями 928, під лугами 620 а під орним полем 2600 тисячів десятин. Виходить, що на кожную сотню десятин цілого обширу припадає 55% орного поля, а 15% луґу; значить країна переважно хлїборобська. З того самого виходить перша потреба хлїборобської осьвіти, а у нас на лихо хоч би тобі на цілу країну одна яка хлїборобська школа!.. А кому-ж було дбати про се?.. Нехай вже доки було крєпацтво, доки сільським людям (оприч панцян) правила „Палата Госуд. Імуществов“, то не диво, що ні панів, ні палату не брала думка заводити школи хлїборобські; але-ж от вже трохи не 25 років головним дбахою про побит економічний маси стало земство, і талко менї зрозумїти, які причини не давали і не дали досї земству здійснити

ти перший і найважїйший свій обовязок? Казав би хто, що між земцями бракувало людий прихильних до інтересів народної маси так піж! Такими людьми наша Черниговщина ніколи не була обділена. Людїй живих і добрих завждї у нас борацько; коли-б навіть було менше, то-б ми з того великої бїди не знали. Бракувало нам і бракує людий в державних, консеквентних людий з міцною дісципліною моральною. Житє наше і величезна недостача громадської публичної контролі призвичаїли нас йти у слїд других, хоч би й не відповідними нашим національно-народним інтересам стежками, та йдучи на чужому поводї уважати не надїло, а на фразу, бояти ся суду не власного сумлїння, а людий сторонних хоч і честних і благородних, та байдужих до наших краєвних, до наших національних інтересів. Звістно і земство з самого початку хорovalo на сей недуг, а через те і не йшло своєю стежкою, стежкою властивою Черниговщинї, перш за все яко частинї України. Така стежка довела земство до помилок, між котрими була і є найважїйшою недбалїсть про хлїборобську осьвіту.

А вже-ж без осьвіти, яка може бути культура! Яка хлїборобська культура в краю де ні однісенької хлїборобської школи нема! Та навіть і по близу де, в сусїдних губерніях нема таких шкіл, куди-б хлїборобови можна було впрядити свою дитину до науки перш за все потрібної сільському хлїборобови!

Кажу-ж Вам: менї аж тричі чудно, що наше земство не зрозумїло першого і важїйшого свого обовязку. Доказом стає не тільки недбалїсть его про хлїборобські школи, але й байдужність до скасування графом Толстим лицея у Ніжинї. Лицей сей і гімназію при ему орґанізували ще з початку XIX-го віку власним коштом брати Безбородьки, наші-ж таки Черниговці. Лицей дав нам Гоголя, Гребінку, Афанасєва і борацько других осьвічених людий; взагалї лицей надавав краю великої користи. Звістно з часом він став вимогати деякі реформи. Отож як заходили ся в Росії топити молодїж в клєсницїзмї, міністер осьвіти Толстой переняв ся дурною думкою перевернути лицей на філологічний институт. Кому б же було вступити ся за лицей як не земству? се-ж его обовязком було не дати Толстому справити таку тяжку руїну: земство повинно було вдати ся до самого царя, вяснити велику шкоду, що вийде (і дійстне незабаром вийшла) з заходів Толстого, та спільно з головним куратором лицей (наступником Безбородьків) повернути лицей на вишчу, або хоч на середню агрономїчну школу. Не скажу, чи земство наставляло ся яким чином проти заходів Толстого, вже-ж коли-б наставляло ся енерґічно, то-б може що й зробило.

До загально-елементарної осьвіти маси земство таки доложило рук: воно орґанізувало кілька сотень народних шкіл, одначе ще далеко предалеко до того, щоб у нас, як на пр. у

ний народъ края и отломити або одфлїти краки срослї на деревѣ житїя, спасенїя і блаженства нашего во Христѣ“.

Ми житєм совѣстним можемо і в чисто рускій православній епархїї достигнути спасенїя душ наших, тим більше, що в новїй епархїї устануть колотечї і несправедливостї, а владика Морарю і Купчанко не будуть потребувати списувати славетних „Посланїй“, з котрих цїкавійші мїсяця наводимо тут для осуду рускої публїки :

I. „Посланїе“ владики.

Н. 46.

„Увѣрилимыя благоприятно, что народъ нашъ, какъ показалося случаемъ послѣднихъ выборовъ до сейма краеваго, начинаеть пробужатися отъ дремленїя соціалнаго, націоналнаго и политическаго ипознавати, отъ кого можетъ надѣятися благоволенїя и шїрого наставленїя въ поборыванїи интересовъ своего существованїя и просвѣщенїя. [Вже-ж нї від кого иншого як не від владки і его консисторїї. Пр. Ред.] Признаемъ со удовольствїемъ, что духовенство наше — яко доказало сіе послѣднимъ случаемъ — познаеть свое званїе, предходить [значить: агїтувати за волоскими кандидатами. Прим. Ред.] своимъ прихожанамъ в помощь поученїемъ, совѣтованїемъ и примѣромъ своимъ патріотическимъ. Признаемъ со душевнымъ успокоенїемъ, что и мїрскїи наши патріоты, патроны церковныи, учителя и чиновники сближаются къ народу и стоятъ съ нимъ въ ряду, дабы народъ просвѣтити и ободрити словомъ и дѣломъ къ поборенїю благопонятныхъ интересовъ существованїя і успїха. [Очевидно волоского народу. Ред.] Но довѣдалимыя такожде съ сожалѣнїемъ и о томъ смутномъ дѣлѣ, что, якоже на нивахъ, хотябы рѣля якъ была оброблена, [т. зн. хотябы румунїзация дуже вже запустила корїнь. Пр. Ред.] и насѣни былобы хоть якъ чисте, то еднакже являетя куколь и инны буряны, тако и между нашими прихожанами при случай послѣднихъ выборовъ до сейма показалися мѣстцами люди, котрї якъ Ісава изъ старого завѣта лакомлючїя до миски съ линтою продали чужимъ право первенства до наслѣдства і благословенїя отеческихъ“.

[Сни владки, що кандидував против др. Воляна, платив за голоси, що попало, а один мужик з Кучурина великого передав отриманї від Мораря 50 зр. старостї заявляючи, що то не можуть бути гроші ретельнї; ему не запахла очевидно „линта“, але на него думав о. владика, пишучи „посланїе“. Пр. Ред.]

„Увѣдомилися съ сожалѣнїемъ душевнымъ и о семъ, что, якъ между дванацѣтьма апостолами [ну, очевидно апостолами румунїзации як: Morariu, Calinescu, Levescu, Procopoviciu, Bejanu, Zihirescu и т. д. Пр. Ред.] найшолся одинъ, котрый искусился, отречїся, а другїй продати Христа за тридцять сребрениковъ, такъ и изъ трихъ сотъ священниковъ епархїи одинъ [розумїй: щирї

Нїмцїв-шесте з усїей людности ходило до школи: у нас до школи ходить, коли раховати чисто всї школи в губернїї, одно з 48 чоловіка усїей людности!

Органїзуючи школи, земство не мало спромѣжности обсадити їх добрими учителями з самих украинцѣв, а ще лїнше з самих черниговцѣв; та й те ще сказати, беручи чужинцѣв, земство не завждї вибирало людей з відповідною освѣтою, розвитком і прихильностю до свого дїла. (Може й нї з чого було вибрати). Я стрївав поміж народними учителями і учительками Черниговщини дїйсних апостолів народної освѣти, але ще більше стрївав лїберальних фразерів, а ще більше байдужних формалистѣв, що задачею своєю становлять „учити читати, писати та рахувати.“ Не треба таїти й того, що уряд, ганяючись безбач за соціалистами та „анархистами“, чимало повиганяв вельми добрих учителѣв народних і між ними й таких, що зовсїм не причастї були нї до якихъ „змїв“.

Так от, як бачите: Черниговщина наша країна переважно хлїборобська зовсїм не має органів хлїборобської освѣти; а загальна освѣта елементарна ледвї пробиваеть ся. Вже з сего самого знати першу прикмету і ознаку, який повинен бути економичний побит народної маси. От ми й подивимо ся на головнї его риси.

К—о.

святенники-Русини, котрї йшли з „Рускою Радою“. Пр. Ред.] впали въ искушенїе и оскорбили честь нашего священства і святїи [читай: волоскі! Пр. Ред.] интереса нашей церкви и нашего христїянскаго [читай: волоского! Пр. Ред.] народа.“

„Нашъ христїянскїй народъ обохъ языковъ, отъ того часу, коли осѣлся и жїеть на сѣй благословеннїй земли Буковины [от хоч раз дочекалїсьмо ся чути від владки, що вже і Русини осѣли ся тут „отъ часу“, а не лиш Волохи! Пр. Ред.] яко той, котрый, будучи крещенный тымъ самымъ крещенїемъ во Христа и облеченный тою самою крижмою во Христа, съ одинакимъ одушевленїемъ сїѣваеть „Аллилуйя“; нашъ христїянскїй народъ обохъ языковъ, котрый, будучи одушевленъ тою самою вѣрою, грѣбеться вкупѣ подъ тыми самыи спасительными крилами Матери нашей церкви православной, котра есть одна и та сама церковь Христа, перебивалъ завсѣгдѣ и перебиваеть і сегодня въ союзѣ евангелскои любви, въ спокойствїи и въ згодѣ, и не приходитъ ему ча умѣ, колотитися межю собою або одфлїтитися, добре разумѣючи, что всѣ, не уважая на различїе языка (мовы), есми братья во Христѣ“. [От куда то йшло! Ред.]

„Пробиваютъ ся отъ якогось времени и въ сію благословенну землю фалшивїи пророки и хищнїи волки въ овечьей кожѣ; отъ якогось времени и фгилїсти [ось як прозивае владика щирїх Русинѣв, що пізнали ся на его і всїх румунїзаторів хитрости, та радї, щоб рускій нарід жив руским житєм. Ред.] стараются подли языка роздвоити кореннїй народъ [на Буковинї е Русини і Волохи, одже два народи; як же можна два народи роздвоїти, коли они е вже два? Ред.] края и отломити або одфлїти краки срослї на деревѣ житїя, спасенїя и блаженства нашего во Христѣ“.

II. „Посланїе“ Купчанка.

„Передъ кѣлькома роками до нашихъ дорогон отчины Буковины зайшли люди [всї народовцї, от н. пр. Федькович, Воробкевичі, Пігуляки, Федорович, Тимїнскї і пр. то зайшли, хоть з прапрадїда живють на Буковинї. Ред.] котрї назвали себе передъ нами [Купчанка і Козаркевича не було ще на свѣтї, як народовцї вже просвѣщали нарід. Ред.] нашими братьями, единовѣрцами і единомышленниками [? Коли вам казали народовцї, що вони не знаютъ руского народу і рускої мови і коли казали, що лиш в Росїї добре і коли вони давали ся підплачувати рублями? Ред.] и котрї заявляли намъ, что они радо желають трудити ся і жертвовати ся разомъ съ нами для добра нашего русскаго православнаго народа въ Буковинѣ“. [Русини-народовцї справдї незрівняно багато потрудили ся для піднесенїя і просвѣти народу руского, почавши від літературної працї Федьковича в 60-и роках, відтакъ працями „Рускої Бесїди“, заложуванем читалень, издаванем поучаючих книжок і газет і пр. Ред.]

„Но съ часомъ, коли тѣ зайшли (!) до Буковины [се гейби слова владки Мораря] люди умножилися... они выступили наразъ противъ нашихъ правдивныхъ щирыхъ русскихъ патріотовъ и народолюбцевъ, вытѣснили ихъ изъ нашихъ властныхъ Обществъ [Враник, Шанковский і Огоновский, що належали до рускихъ „обществъ“ і описали самї повиступали через те, що в нихъ повїявъ щиро-народний дух, се хїба ті кореннї прав. люди, але-ж они всї три Унїяти і два послѣднї навїть католицкї священники. Ред.] і сами зачали тими Обществами управлять і для нашего русскаго православнаго народа въ Буковинѣ книжки, календарї и газеты издавати, и то совсѣмъ на свой ладъ. [Очевидно, не малювали батюшки царя, не писали „язичїемъ“, не вихвалювали російскихъ установ, кнута, Сибїр, а за то кожного відступника або ренегата, чи він клонив ся до Поляків, чи до Москалѣв, чи до Волохів, чи був владикою, чи газетяремъ лїгнували по заслугам. Ред.] Въ своихъ книжкахъ они высмѣивали (?) понижали (?) и безчестили нашу православну вѣру (се підла видумка. Ред.), нашї православнї церковнї обряды (се підла видумка. Ред.) и наше православне духовенство (се підла видумка. Ред.) а за то подѣ небеса подносили и величали чужу вѣру (де? коли?), чужї церковнї обряды (?) и чуже духовенство. (Що слово, то неправда. Ред.)

Въ своихъ календаряхъ они повыкидали имена прав. угодниковъ Божїихъ и намѣсть нихъ повыкидали имена неправославныхъ святыхъ. [Такъ вже і Morariu не закрутить! Ред.] А въ своихъ газетахъ они нападали и нападаютъ, клеветали и клеветуютъ на нашихъ русскихъ прав. патріотовъ, называючи ихъ измѣнниками найиснѣйшого нашего монарха. [Купчанко в першїй лїнїї найби не удавав такъ великаго австрїйскаго патріота. Ред.] Гдѣякі изъ нашихъ патріотовъ перейшли на сторону нашихъ вороговъ и неавистинковъ и зачали разомъ съ ними противъ своихъ рѣдныхъ русскихъ братьевъ выступать и воевати. [Не деякі, а всї щирї Русини, що не вирекли ся своего народа, не стали платными наймитами нашихъ вороговъ, стоятъ одлодушно противъ перевертнѣв, бо вже їх добре пізнали. От тому то і вилїває перевертнѣв Купчанко свої крокодильї слези, що вже дуже мало між Русинами таких, що йдуть на его уды. Ред.]

При кінци гапъбїтъ Купчанко нарід рускій, що він зновъ вибравъ народовцѣв до сойму і звївае до скликаня вѣча в Чернївцяхъ або Кїцмани і до заложеня „Народної Ради“ проти народовцѣв.

Ось якими подарунками обдарували два дуже великі приятелї народу руского на Буковинї: румунїзатор Морар-Андрїевич і перевертнѣв московскїй Купчанко наш нарід з великодними съвѣтами, та ще й якою мовою до насъ проговорили!? Тимъ они найлїпше показуютъ, якъ дуже шанують они нашї народнї съвѣтоцї, та вже прийшла і їх пора; видять добре, що нарід рускій вже визволяе ся спід їхъ кормити, для того такъ плачуть

Ж.

Дрїбнї вїсти.

Посол др. Волян відїхав 24-го лат. с. м. до Відня на засѣданя ради державної.

Памятникъ Радецкого, славно звѣстнаго австрїйскаго полководца відкрито 24-го лат. с. м. в Віднї в присутности Цісаря і Его родины дуже величавимъ торжествомъ.

Передъ велекоднемъ стала ся в селї Витлїйцї ось яка пригода: Дівчина 24-лїтна, Евдокїя Олїйник, пішла по глїну в негїбокий яръ і коли вже доволї накопала, пригадала собі, що лишила рїскаль в ямї. Вернула ся і в хвили, коли сягнула за рїскалем, відлунав ся кавалок берега завбільшеи чоловіка і задавив еї в млї ока на смерть.

Молитвенники рускі. На сегорїчній конференцїї духовнїй чернївскаго деканату домагав ся священникъ-Волох Довбуш, щоби вже разъ видати молитвенникъ рускій, бо молодїж руска не має з чого молити ся. І на кїцманьскїмъ соборчику була така просьба до консисторїї з стороны о. Федоровича, котрий домагав ся ще і катехизмів руских і то в чисто народнїй мовї. Передъ рокомъ ставивъ таке саме внесенє на соборчику черемошскаго деканату Волох о. Боднарескул з Вилавча, підносячи, що такі книжки мусять видатися чистою народною мовою, бо інакше вони не будуть мати вартости. До сегодня нїчого не чути о заходахъ консисторїї около виданя необходимого молитвенника і катехизма.

Великий пожаръ навѣстив на самую великодну недѣлю містечко Воляни. Огоньъ вибухъ черезъ неосторожністьъ парубків, що йдучи з церкви кинули недопаленї цїгара коло стога соломи, котра задля сильного вітру займїла ся. Згорїло до 40 хат, по більшїй частї неасекурованихъ, між ними и гр. кат. церква и приходство. На погорїлїв жертвувавъ Цісарь з своєї власної каси 1000 зл., а краевїй відл 300 зл.

Похибка. В вступнїй статї понероднаго числа „Буковини“, а то на першїй сторонї в третїй продїлї 1. рядокъ з гори відруковано з недоглядомъ „ли чисто рускої справнї“ замїсть „для чисто церковної справнї“.

Конкурси. Ц. к. староство в Серетї розписало новїй конкурсъ на місце громадскаго лїкаря в Глїбоцї. Рїчна плата виносить 400 зл. кромї приписанихъ належитостей за урядовї подорожї. — Ц. к. староство в Сторожинцї розписує конкурсъ на новоотворену аптеку в Чудинї. На оба сї мїсяця належить вносити поданя найдалше до 18-го лат. мая с. р.

Фрідріх Боденштедт ставно звістний поет німецький помер дня 19-го н. ст. цвітня в Вісбадені. Боденштедт родив ся дня 22-го цвітня 1819-го року в гановерськім містечку Цайне. З початку призначив був его отець до звания купецкого, але Боденштедт покинув скоро купецтво, та образував ся на університетах в Гетінгені, Монахії і Берліні в історії і географії, а головню в новочасних язиках. В 1840-ім році виїхав молодий учений яко гвернер до кн. Голицина в Москві, де вичував славянські язики. Підчас свого побуту в Росії об-їхав Боденштедт Україну, Кавказ і інші сторони Росії і в році 1844-ім став професором, а відтак директором гімназії в Тюдісі. В році 1847-ім покинув він службу російську і через Малу Азію та грецькі острови повернув до Німеччини. В році 1854-ім покликав его баварський король Максиміліян II. на професора славянських язиків і літератур до монахійського університету, де Боденштедт перебув до р. 1867-го. Від року 1867-го до 1873-го був він інтендантом сцени в Майнінгені, а від сего часу замешкав в Вісбадені, де вмер. Літературні праці Боденштедта дуже численні. Особливо вславив ся він своїми перекладами. Перекладав в російських поетів Пушкіна, Лермонтова і Козлова, збірку українських пісень а також написав твір: »Die Völker des Kaukasus und ihre Freiheitskämpfe gegen die Russen«. Крім того переложив ще Боденштедт Гафиза і інших поетів східних, а також деякі твори Шекспіра, котрого був знаменитим знатоком. В році 1851-ім появили ся: »Die Lieder des Mirza Schaffy«, котрі придбали Боденштедтові найбільшу славу і популярність. З початку уважано їх за переклад, аж пізніше виявив Боденштедт, що він сам єсть автором сего гарного твору. Яку популярність придбала собі ся книжка, видно з того, що доси виїшла она вже в 125 накладах. Інші его оригінальні твори не мали вже такого повождження.

В університеті львівськім було в зимовім піроці 1891/2 загалом 1283 слухачів, а то на виділі теологічній 357, правничій 725, філозофічній 201. Звичайних слухачів було 1138, надзвичайних 145. Галичан було 1232, чужинців 51. Пісьля народности ділили ся слухачі: Польків було 861, Русинів 412, Німців 8, Мадяр 1 и Болгарин 1. Пісьля віроісповіданя було рим. кат. 621, греко-кат. 430, православний 1, вірмено-кат. 8, евангеліків 8, жидів 217 и 2 менонітів. Цілу оплату шкільну платило 735 слухачів, половину 139, цілком увільнених від оплати було 409 слухачів.

Стан засівів в Австрії. Австрійське міністерство рільництва оповістило справоздане про стан засівів аж по день 16-го цвітня. Щодо озимини, про котру досить много добрих вістей надіслано, доносять ще таке: „Вправді добре виїшла з зими, але через довгу посуху вже помарніла“. Крім того нарікають на перезимоване там, де було пізно засіяне жито. Часто ся обставина вплинула лихо, що пізніші засіви за-для посухи в пізнішій осені зле виїшли, и длитого не мали досить опору в зимі. По часті злий, рідкий стан таких засівів, котрі добре виїшли з зими, дасть ся тим полінити, що значне тепло зараз по стаяню снігів за скоро побудило вегетацію, а дальшому ростови значно пошкодили довша посуха, приморезки нічні і студені вітри. — Ріпак сим разом менше потерпів анїж озимина, а то певно за для того, що сіно его скоро в осені, коли ще було вохко (серпень, вересень) и для того сильно вступив під зиму. — Управі ярих засівів догенерішна весна дуже сприяла. Управу почали в початком цвітня і можна було продовжати без найменшої перешкоди. Управа ярих липенці, ярого жита, ячменю, вівса, стручкових овочів а також цукрових буряків — або покінчена до Великодних святів, або вже кінчить ся. Коло бульби и кукурузи порають ся в полудневих околицях і в Буковині. Уже не конче послужила ярим засівям посуха, бо не могли добре набрати сили перед дощами, які зачались під Великодні свята. Деревя овочеві мають декуди богато, але по найбільшій часті лиш середно зарязків овочевих. Дуже добрі справозданя надіслано з Буковини, Сирин і Тиролю; злих справоздань ні з-відки не надіслано.

Відозва

до моїх буковинських товаришів, учителів про нашу долю і справу реформи правописи.

Дорогі Мої Товариші!

В кождім краю поступають учителі наперед, працюють в порозуміню і єдності; а ми буковинські все позаду зістаємось, чекаючи Божого змилуваня!

Хто розважить наш труд неутомимий, працю неопінену, котрому ми, неоглядаючи ся на користи і роскоші земські, для добра і поліпшеня рускої долі жертвуєм?! Кождий учитель, що свою шню вложив вже в се ярмо, добре знає ціну своєї праці.

Спитаймо один другого, чи ми платні так, як на се наша праця заслугоє? Се кождий інтелігентний чоловік, уміючи нашу важну задачу оцінити, признає нам, що ні. Проте повинні ми відновляти однодушно наші просьби о поліпшене нашого материяльного біту нашої „обжалованої учительської долі!“

Спитаю ся Вас, котра часопись в нас на Буковині може служити нам Русинам учителям для нашого дальшого образованя і для сполученя поодиноких наших сил?

Чи може ми, буковинські учителі рускі, не маєм таких духових потреб, або чи нам так добре, що ми не маєм що й казати? Де-ж там. Було-б богато дечого говорити, але на котрім місці? Хиба у нашій, нам так мплій часописи „Буковині“, котра так щиро і невсипучо для добра буковинської Руси працює!

Кілько ми яри тих наших конференцій нераз таки доброго і хосенного для нас урадімо, а чи знають із двох сусідних повітів всі учителі о тім? Скаже хто із Вас, таке в »Bukowiner pädagogische Blätter« є на то місце!

Але-ж, мої дорогі Товариші! Скажіть по правді, кілько місяці відпускає та педагогічна часопись для рускої мови? Та-ж Ви здорові читаєте! А о чім там пишуть, як не о тих мертвих і ненотрібних буквах, котрі нам у школі так много безхосенного труду завдають!

Добре, до тепер удержували ми самі учителі »Bukowiner pädagogische Blätter«, то було ще можна нам до них приступити, а тепер, коли єї кожда школа мусить з павшалій предлачувати, то вже таки зовсім не стоять они о нас. Як же знає хто, де писати „ы, ъ, ђ, ё, ё і ѱ“, то приймуть, а як не знає, то мусить мовчати, хоть найкрасні мисли снують ся у его душі.

Прочитавши ч. 4 і 6 »Buk. päd. Blätter«, можна видіти на порядку деннім тільки одно „і“, котре редакції тільки клопоту завдало! Але що дотичить розвою нашої літератури і просвіти, то анї тни на перед, бо „ы, ъ, ђ, ё, ё і ѱ“ ему в дорозі стоять.

Але ось що ще, редакция »Bukowiner päd. Blätter« доказує, що „і“, котре читає ся як „і“, мало би викликати циганську мову. Чи-ж не є се баламутство?! — Таке що до звука, то нема межі „й, ђ, ё“ ріжниць, бо їх могло би легко заступити тільки одно „і“. Що тут не раз за баламутство діє ся і в школі з сими знаками?! Чи-ж не час було би ті каракати вже раз поскидати?!

Відний учитель рад би в науці наперед поступити, та, ба! куда? як він замість одного знака „і“, уживає „и, ђ, ё, ђ і ѱ“, то се значить тільки, що один крок на перед, а пять на зад. Чи-ж можна дивувати ся, що нема мужиків, що до школи ходили, аби уміли ніні те, що гадають, написати?!?

Мене учителем зроблено, щоб учити діти правильно писати і читати, але я Бігме не знаю ще і до нині на що „ы“ пише ся. Нераз мої ученики при писаню забувають на той безкорестний знак і впливають его, та й я не бю їм голови, щоб его знали. Бо як н. пр. напише ученик слово „стіл“ без „ы“, то-ж чи се не читає ся однак, як би і з „ы“. Коли-ж „ы“ такий знак, що нам, як его написати, нічого не помагає, а як его лишити, нічого не шкодить, то вже ліпше було би такий знак непотрібний залишити!

Що до справи над буквами „ы, ѡ, ё, ѡ і ѱ“, то могли би ми с. р. при нагоді наших конференцій урадити, яким способом можна би непотрібні букви усунути.

Вконець наведу ще один приклад, що до букви „ѡ“. Ми учимо діти в школі, що „ѡ“ з дашком читає ся як „і“, пізнійше доводимо дітм, що „ѡ“ читає ся як „ві“; чи-ж таке поступоване не є чисте баламутство?!

Любі Товариші! Упрощене і управильнене рускої правописи єсть для нас учителів дуже важне, бо-ж ми обовязані шкільну молодіж навчити правильно читати і писати.

Цілий тягар науковий спочиває на учителях, той тягар треба собі улекшити, а як его улекшити, се залежить від нашого розсудку; на то є учительські конференції.

Тому-ж повинні ми, дорогі мої Товариші, для поліпшеня нашої долі і долі підупавшого народа руского сполученими силами на перед поступати:

Бо де єдність, там гаразд!

Що один не здвигне,

То всі легко враз!

I.

Переписка редакції.

А. Б. в. Сед. Нема на се місяц. Посилка така богато коштує.

О Сем. в. Виж. Коли-б ми помістили Ваше письмо, то певно не зробили-б Вам прислуги, але не робимо сего з огляду на загальне добро, та щоб не виставити Вас на сміх. Може й Ви паренті прозрите, куда стежка в горох, та спамятаєте ся; ми не хочемо тратити надії.

П Кирч. у Льв. Просимо, лиш беріть трохи згляду на нас.

Ціна збіжя.

В Чернівцях платили дня 22-го цвітня 1892-го р. за 100 кілограмів найліпшої:

пшениці	9.75—10.00 зл.
жита	8.35— 8.50 „
ячменю	7.50— 7.75 „
вівса	6.60— 6.75 „
ріпаку	11.50—11.75 „
копюшини	65.00—70.00 „
кукурудзи	5.25— 5.40 „
гороху	7.— 8.— „
оковити	16.——16.50 „

Курс монет

дня 23-го цвітня 1892-го р.

дукат	5.61 —5.68 зл.
рубель папер.	1.22 —1.22½ „
наполеондор	9.47 —9.55 „
100 марок	58.40 —58.60 „

Недільний відпочинок

Підписаний має честь отсим подати до відомости Високоповажаних ласкавих и прихильних своїх П. Т. покупців, що его книгарня літними місяцями, а то від 1-го лат. мая до 21-го серпня що не ділі буде замкнена.

Чернівці, в цвітню 1892 р.

Андрій Юшинський.

(Шардіні, ц. к. книгарня університетська).

Антоній Табакар і Гаїна,
В ЧЕРНІВЦЯХ, РИНОК.

То рговля корія, вин і делікатесів

Одинокий склад

агентура для Буковини ц. к. фабрики господарских машин Claytona i- Schuttleworth-a.

Склад товарів з хиньского срібла.